

המלחמה תישאר קרה

בעוד אנו עסוקים וטרודים בטרור הסכינים ובחיפוש אחר המפגע מרחוב ריונגוף, מח' ריפה נקודת עימות נוספת באחד האזורים הדליקים ביותר בעולם תרתי משמע - המ' פרץ הפרסי. בשבוע שעבר הוצא להורג בערב הסעודית איש הדת השיעי הבכיר ביותר במדינה, למרות אזהרות ממנהיגי איראן לגבי השלכות המעשה. ואכן, התגובה האיראנית לא אחרה לבוא: השגרירות הסעודית בטהרן והקונסוליה במשהר הועלו באש ונכוו, ובעקבות כך נותקו היחסים בין שתי המדינות.

תהליך ההירדררות בין המדינות הסתמן כבר עם כינון הרפובליקה האיסלאמית השיעית באיראן ב-1979. עלייתו לשלטון של משטר דתי שיעי רדיקלי, בעל יומרות ושאיפות החורגות הרבה מעבר לגבולות איראן, היווה אתגר משמעותי תי למשטרים הסוניים באזור, וכיניהם ההנהגה הוהאבית של ערב הסעודית, בעלת הקו הרדיקלי הדתי הסוני.

לא מעט שיאי מתיחות היו בין שתי המדינות ב-37 השנים האחרונות. ביניהן ניתן לציין את התמיכה הסעודית בעיראק במהלך מלחמת איראן-עיראק, מותם של מאות עולי רגל שיעים איראנים במהלך החג' ב-1987 והפיגוע בח' ובאר ב-1996. אין ספק שבעקבות "האביב הערבי" החרפה המ' תיחות עוד יותר, וביטוי לכך ניתן למצוא בפלישה הסעודית לבחריין ב-2011 כדי להשקית את המרידה השיעית שם וכי סבב החדש בעימות ההיסטורי השיעי-סוני, בעיקר בסוריה, עיראק ותימן.

מדוע החליטה כעת ההנהגה הסעודית לנקוט בפעולה שהיא בכחינת "לשפור שמן על המדורה"? התשובה טמונה אולי בעובדה שיייתכן שבראיה הסעודית החרפת הקונפליקט משרתת את האינטרסים שלה. איראן, שער להסכם עם המע' רב ביולי 2015 הייתה מבוררת ותחת סנקציות קשות, עומדת כעת בפני הסרתן וחזרתה לחיק משפחת העמים. היא נוטלת חלק בשיחות לפתרון המשבר בסוריה, כמה שרים ממדינות מערביות כבר ניקרו בטהרן, ויש דיבורים על הצטרפותה לארגון הסחר העולמי. בנוסף, איראן נתפסת בעיני העולם המערבי כאחד הכוחות המרכזיים שיכולים לעצור את דאעש.

האפשרות שאיראן תזכה למעמד אזורי ובינלאומי יותר טוב מעבר היא לצנינים בעיני הסעודים. מסיבה זו, ייתכן שדווקא החרפת המאבק מולה עלולה להוביל את האיראן נים לנקוט בפעולות שיהיה בהן לחדש את הסנקציות נגדה. ייתכן גם שהנפט משחק תפקיד בשיקולי סעודיה. בעוד הוצאותיה תופחות (עלויות המלחמה בתימן, תמיכה בגורמים סוניים במאבק השיעי-סוני, רכישות נשק מתקדם, פרויקטים של פיתוח וסיוע, אבטלה גוברת בקרב הצעירים), מחיר הנפט - שעליו מתבסס עיקר הכנסותיה - נמצא בירידה מתמדת. כל אלה גרמו לגירעון משמעותי ודילדלו את רזרבות המט"ח של סעודיה, והחשש הוא שיחוסלו לגמרי תוך חמש שנים. החרפת העימות עשויה להזניק שוב את מחירי הנפט, דבר שיעניק למשטר הסעודי אוויר לנשימה.

לאיזה כיוון יכול סבב המתיחות הנוכחי להתפתח? אף אחת מהן לא יכולה להרשות לעצמה להיכנס לעימות ישיר. לכן, סביר להניח שיימשך ואולי אף יגדל הסיוע של כל אחת מהן למיליציות ולבעלות בריתה האזוריות. סביר להניח שהוא גם לא יאיץ את הניסיונות לסיים את הלחימה בסוריה ובתימן, שם איראן וסעודיה נמצאות משני צידי המתרס.

שאלה אחרת היא מה יעשו שאר המדינות הערביות כמי פרץ הפרסי. בחריין כבר בחרה צד והודיעה על ניתוק יחסיה עם איראן. עומאן תעדיף להישאר ניטרלית ותנסה לש' מר את מעמדה כמתווכת. מבין שלוש הנתורות, סביר להניח שהאמירויות תצטרך בסופו של דבר בסעודיה, קטאר תנסה לשמר את יחסיה עם שני הצדדים, וככל שהרברים נוגעים לכוויית, נראה שגם היא תנסה למשוך ככל האפשר את זמן אי ההחלטה.

■ אי ההחלטה. ■
ד"ר סולי שאהור, ראש מרכז עזרי לחקר איראן והמפרץ הפרסי, אוניברסיטת חיפה

© כל הזכויות שמורות לידעות אחרונות בע"מ

אין להעתיק, להפיץ, לשכפל, לצלם, לתרגם, לאחסן במאגרי מידע, לשדר בדרך כלשהי (בכתב, בדפוס או במדיה אחרת) - ובכל אמצעי אלקטרוני, אופטי, מכני או אחר - חלק כלשהו של העיתון (לרבות טקסט, איורים, צילומים, תמונות, מפות, גרפיקה) הן בגרסה טקסטואלית והן בדפים מעוצבים, לרבות באמצעות הקלטה והקלדה, ללא אישור מפורש בכתב מהמוציאה לאור; ידיעות אחרונות בע"מ